

Stichting Kennisbank Bouwfysica

TABELLARIUM WARMTE

INHOUD:

[Grootheden en eenheden](#)

[Termen en definities](#)

[Formules](#)

[Tabellen](#)

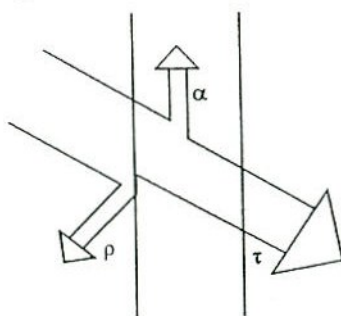
1. WARMTE, GROOTHEDEN EN EENHEDEN

Symbol	Eenheid	Omschrijving
ϕ	W	Warmtestroom
q	W / m^2	Warmtestroomdichtheid
λ	$W / (m \cdot K)$	Warmtegeleidingscoëfficiënt
c	$J / (kg \cdot K)$	Soortgelijke warmte (droog)
α	m^2 / s	Temperatuurvereffeningscoëfficiënt
b	$J / (m^2 \cdot K \cdot s^{1/2})$	Warmtepenetratiegetal/contactcoëfficiënt
T	K	Absolute temperatuur
θ	$^{\circ}C$	Temperatuur
h	$W / (m^2 \cdot K)$	Warmteoverdrachtscoëfficiënt
R	$m^2 \cdot K / W$	Warmteweerstand
R_c	$m^2 \cdot K / W$	Warmteweerstand van een constructie
U	$W / (m^2 \cdot K)$	Warmtedoorgangcoëfficiënt
I_t	--	Thermische-isolatie-index
PPD	%	Predicted percentage of dissatisfied
PMV	-	Predicted mean vote
θ_{mrt}	$^{\circ}C$	Mean radiant temperature
α	--	Absorptiecoëfficiënt
τ	--	Doorlatingscoëfficiënt
ρ	--	Reflectiecoëfficiënt
E	W / m^2	Irradiantie
E_{\perp}	W / m^2	Directe bundelirradiantie
M	W / m^2	Emittantie
ε	--	Emissiefactor
h	--	Zonshoogte
α_{sol}	--	Zonsazimut

2. WARMTE, TERMEN EN BEGRIPPEN

Absolute temperatuur Temperatuur uitgedrukt in Kelvin (K)
Symbol: T

Absorptiefactor Geabsorbeerde *stralingsenergiestroom* gedeeld door opvallende *stralingsenergiestroom*
Symbol: α

Reflectie, absorptie, doorlating

$$\alpha + \rho + \tau = 1$$

Albeda *Reflectiefactor* van het aardoppervlak voor *zonnestraling*

Behaaglijkheid Zie thermische behaaglijkheid

Behaaglijkheid, thermische De gemoedstoestand die tevredenheid met de thermische omgeving uitdrukt.

Behaaglijkheidsschaal Schaal waarmee het oordeel over de *thermische behaaglijkheid* wordt vastgelegd.

Waarde-oordeel	Lichaamsreactie
-3 Koud	Rillen, klappertanden
-2 Koel	Verhoogde spierarbeid
-1 Licht koel	Vasocontractie
0 Neutraal	
1 Lichtelijk warm	Vasodilatatie
2 Warm	Transpiratie
3 Heet	Verhoogde transpiratie

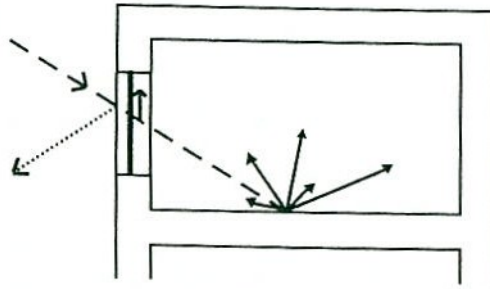
Ashrae-behaaglijkheidsschaal

Beschaduwings-reductiefactor Getal waarmee vermindering van op ramen of collectoren vallende *zonnestraling* door belemmering in rekening wordt gebracht.

Binnenzonwering *Zonwering* aan de binnenzijde van de gevel.

Broeikas-effect

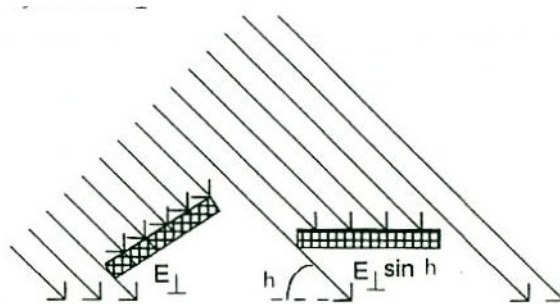
Stijging van *temperatuur* van een binnenruimte als gevolg van inval van (directe) *zonnestraling*.

Buitenzonwering

Zonwering aan de buitenzijde van de gevel.

Bundelirradiantie, directe

Irradiantie van een vlak loodrecht op de richting van de zonnestrallen.
Symbool: E_{\perp}

De directe irradiantie van een horizontaal vlak is:

$$E_{dir} = E_{\perp} \sin h$$

Conductie (geleiding)

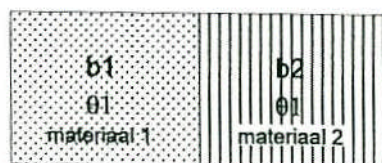
Zie warmtegeleiding

Contactcoëfficiënt

Zie warmtepenetratiegetal

Contacttemperatuur

Temperatuur op het contactvlak van twee lichamen.

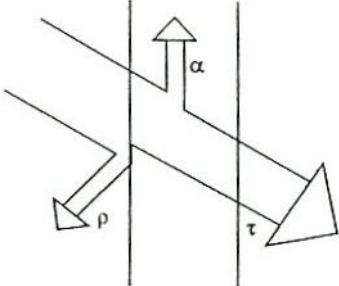
$$\theta_c = \frac{b_1 \cdot \theta_1 + b_2 \cdot \theta_2}{b_1 + b_2}$$

Convectiefactor

Convectieve deel van de totale hoeveelheid afgegeven *warmte*.

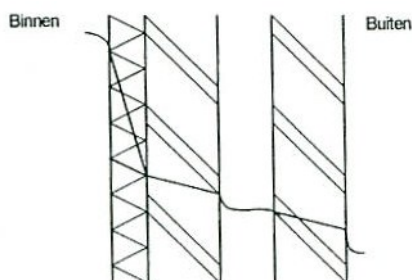
Convector

Verwarmingslichaam dat *warmte* voornamelijk convectief afgeeft, en in een omkasting of put is geplaatst.

Doorlatingsfactor	Doorgelaten <i>stralingsenergiestroom</i> gedeeld door opvallende <i>stralingsenergiestroom</i>. Symbool: ρ $\alpha + \rho + \tau = 1$ Reflectie, absorptie, doorlating
Dubbel glas	Constructie van twee lagen glas met daartussen een <i>spouw</i> , meestal tot één geheel samengevoegd.
Emissie	Zie stralingsemissie.
Emissiefactor	Verhouding tussen de <i>emittantie</i> van een oppervlakte en de <i>emittantie</i> van een zwarte straler met dezelfde <i>oppervlakstemperatuur</i> en oppervlak. Symbool: ε $\varepsilon = \frac{M}{\sigma T^4}$ M = emittantie σ = constante Stefan-Boltzmann ($5,67 \cdot 10^{-8} W / m^2 \cdot K^4$) T = temperatuur oppervlak
Emittantie, (stralings-)	Per eenheid van oppervlak uitgezonden elektromagnetische <i>straling</i> . Symbool: M
Energie Prestatie Norm (EPN)	NEN 5128 (woningen) en NEN 2916 (utiliteitsgebouwen). Meestal wordt bedoeld EPC (<i>energie prestatiecoëfficiënt</i>).
Energie Prestatiecoëfficiënt (EPC)	Maat voor de energetische eigenschappen van een gebouw of een gedeelte van een gebouw inclusief gebouwinstallaties bij bepaald gebruikersgedrag.
Glas, absorberend	Speciaal soort glas met het doel om <i>zonnestraling</i> te <i>absorberen</i> .
Glas, reflecterend	Speciaal soort glas met het doel om <i>zonnestraling</i> te weerkaatsen.
Glas, zonwerend	Verzamelnaam voor <i>absorberend</i> en <i>reflecterend</i> glas.
HR-glas(hoogrendementsglas)	Meervoudig glas met coating en speciale gasvulling waardoor de <i>warmteweerstand</i> verhoogd wordt.
Irradiantie	Per eenheid van oppervlak ontvangen elektromagnetische <i>straling</i> . Symbool: E

Isolatiemateriaal, (warmte-) Materiaal met een zeer lage *warmtegeleidscoëfficiënt*, bedoeld voor een bouwkundige scheidingsconstructie.

Isoleren Een scheidingsconstructie voorzien van een laag *warmte-isolatiemateriaal*.

Temperatuurverloop in stationaire toestand door een spouwconstructie met isolerende laag aan de binnenzijde.

I_t-waarde Zie thermische isolatie-index.

Jalousie *Zonwering* opgebouwd uit lamellen.

Klimaatgevel Gevel met een dubbelbeglaasd raam en een door een spouw daarvan gescheiden binnenblad met enkele beglazing en zonwering in de spouw via welke binnenlucht wordt afgezogen.

Klimaatraam Raam samengesteld uit een dubbelbeglaasd buitenblad en een door een spouw daarvan gescheiden (extra) glazen binnenblad, met *zonwering* in de *spouw* waardoor binnenlucht wordt afgezogen.

Koelen Verlagen van binnentemperatuur.

Koeler Apparaat om lucht te *koelen*.

Koellast De *warmtehoeveelheid* die per tijdseenheid afgevoerd moet worden om de gewenste *binnentemperatuur* in stand te houden.

Koelplafond Plafond waarin de opgenomen *stralingspanelen* die een lage temperatuur hebben, de *vertrektemperatuur* kunnen verlagen.

Koudebrug Zie thermische brug.

Koudestraling *Warmteverlies* ten gevolge van de aanwezigheid van een koud lichaam, door *straling* vanuit het menselijk lichaam, met een koude-ervaring als gevolg.

k-waarde Verouderde term.
Zie U-waarde.

Nachtverlaging Nachtelijke verlaging van de ingestelde *thermostaatwaarde*.

Ontwerp binnentemperatuur *Binnentemperatuur* waarvan bij een *warmteverlies/warmtebehoefte* berekening wordt uitgegaan.

Ontwerp buitentemperatuur *Buitentemperatuur* waarvan bij een *warmteverlies* berekening wordt uitgegaan.

Operatieve temperatuur

Waarde, samengesteld uit *lucht-* en *gewogen stralingstemperatuur* en maat voor het gecombineerd effect op de *thermische behaaglijkheid*.
Symbool: θ_0 .

$$\theta_0 = A \cdot \theta_l + (1 - A) \cdot \theta_{mrt}$$

θ_l = luchttemperatuur

θ_{mrt} = gemiddelde stralingstemperatuur

v_i	<0,2	0,2 – 0,6	0,6 – 1,0
A	0,5	0,6	0,7

v_i = relatieve lichtsnelheid (m/s)

Oppervlakstemperatuur

Temperatuur van het oppervlak van een lichaam.

Oppervlakstemperatuur, gewogen

Zie gewogen stralingstemperatuur.

Opwarmtoeslag

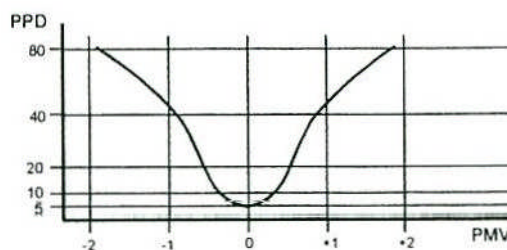
Vermogen waarmee de som van het (*warmte*)*transmissie-* en *ventilatieverlies* moet worden vermeerderd om aan de gewenste opwarmtijd te voldoen.

Plafondverwarming

In plafond geplaatste *stralingsverwarming*.

PMV

Predicted mean vote, gemiddeld oordeel van een grote groep mensen over de *thermische behaaglijkheid* uitgedrukt in de ASHRAE-*behaaglijkheidsschaal*.

PPD als functie van de PMV.

PPD

Predicted percentage of dissatisfied, voorspeld percentage mensen dat niet tevreden is met een bepaalde thermische situatie.

Radiantie

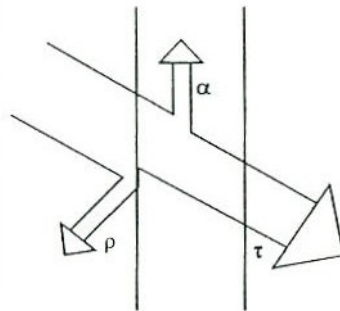
Zie straling.

Radiator

Verwarmingslichaam meestal gevuld met water dat warmte afgeeft door middel van straling en convectie.

Reflectiefactor

Gereflecteerde *stralingsenergiestroom* gedeeld door de opvallende *stralingsenergiestroom*.
 Symbool: τ

Reflectie, absorptie, doorlating

$$\alpha + \rho + \tau = 1$$

Scheidingsconstructie (uitwendige)

Bouwkundige constructie die het binnenklimaat van het buitenklimaat scheidt.

Serre

Glazen aanbouw van een gebouw.

Soortelijke warmte

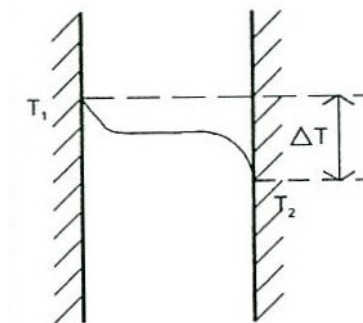
Hoeveelheid *warmte* die nodig is om één kg van een materiaal 1 K(elvin) in temperatuur te doen stijgen.
 Symbool: c

Specifiek Werkzame Massa (SWM)

Som van de *thermisch werkzame massa's* van scheidingsconstructies gedeeld door de totale inwendige oppervlakte.

Spouw

Luchtlaag in een gelaagde bouwconstructie.

Spouwmuurisolering

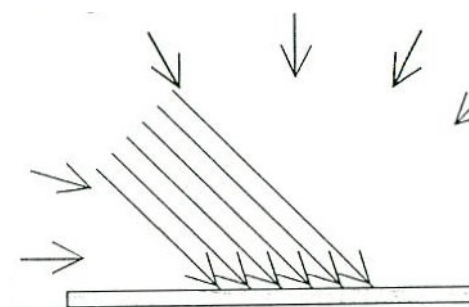
Het aanbrengen van *isolatiemateriaal* in een *spouw*.

Straling (radiantie)

Elektromagnetische golven uitgestraald door een bron.

Straling, diffuse

Straling die van alle kanten komt.

Onderscheid tussen directe en diffuse zonnestraling.

Straling, directe

Straling die vanuit één richting komt.

Straling, globale

Som van *directe* en *diffuse* zonnestraling op een horizontaal vlak.

Stralings(energie)stroom

Het vermogen door elektromagnetische straling dat een bepaald oppervlak passeert.

Stralings(lucht)temperatuur

Fictieve luchttemperatuur die tot dezelfde buitenoppervlaks-temperatuur leidt als de werkelijke luchttemperatuur samen met de bestraling van dat vlak door de zon.

Symbool: θ_{rcv}

$$\theta_{rcv} = \theta_e + \alpha \cdot \frac{E_{sol}}{h_e}$$

θ_e = buitenluchttemperatuur

α = absorptiecoëfficiënt

E_{sol} = opvallende zon-irradiantie

h_e = warmteoverdrachtscoëfficiënt aan buitenoppervlak

Stralingsasymmetrie

Het op één punt in een ruimte waargenomen verschil tussen ontvangen *straling* vanuit verschillende richtingen.

Stralingsemissie

Uitstraling van elektromagnetische golven.

Stralingsemittantie

Zie emittantie.

Stralingsenergie

Energie-inhoud van straling

Stralingsintensiteit

Stralingsenergiestroom per m².

Stralingstemperatuur, gewogen

De uniforme *temperatuur* die de omgeving zou moeten hebben om dezelfde *straling* in een punt te geven als de werkelijke omgeving.

Stralingsverwarming

Verwarmingsinstallatie waarbij de *warmte*-afgifte voornamelijk berust op straling.

Stralingswarmteoverdracht

Warmtetransport door *straling* van en naar een oppervlak.

SWM

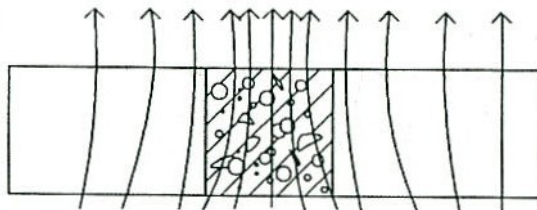
Zie specifiek werkzame massa.

Temperatuur	Maat voor de inwendige energie van een materiaal. Symbool: T of θ $T = 273,14 + \theta$
Temperatuurgradiënt	Temperatuurverandering per eenheid van afstand.
Temperatuurstraling	Door een object uitgezonden elektromagnetische <i>straling</i> met een continu spectrum.
Temperatuurvereffening	Versijnsel dat temperatuur in een materiaal of ruimte op elk punt gelijk wordt.
Temperatuurvereffeningscoëfficiënt	Maat voor de snelheid waarmee in een materiaal temperatuurvereffening optreedt.

$$\alpha = \frac{\lambda}{\rho \cdot c}$$

Thermisch werkzame massa	Dat deel van de massa van het gebouw dat de vertreklufttemperatuur of bij mechanische koeling de koellast - en dan met name de maximale dagwaarde - beïnvloedt.

Thermische brug	Onderbreking van de isolatielaag in een <i>scheidingsconstructie</i> door een materiaal met een grotere <i>warmtegeleidingscoëfficiënt</i> .

Thermische brug trekt warmtestroom naar zich toe

Thermische Isolatie-index (= I_t-waarde)	Maat voor thermische isolatie van het totaal van de scheidingsconstructies van een (verwarmd) gebouw. Symbool: I_t

$$I_t = 22,5 - 50 \cdot \frac{\bar{U}}{\frac{V}{A} + 2}$$

\bar{U}	= getalswaarde van gemiddelde warmtedoorgangcoëfficiënt
V	= getalswaarde van bruto inhoud van het gebouw
A	= getalswaarde van de som van gebouwomhullende scheidingsconstructies.

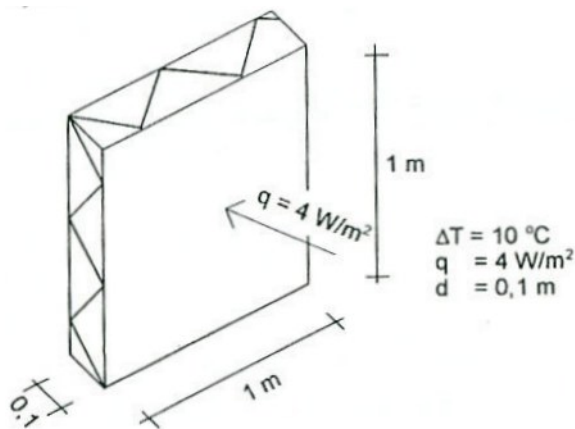
Thermische onderbreking	Gewenste verlaging van de warmtetransmissie in een constructie door plaatselijke toepassing van een materiaal met een lage warmtegeleidingscoëfficiënt.

Thermometer	Instrument waarmee de <i>temperatuur</i> kan worden gemeten.

Thermostaat	Regelinstrument voor het constant houden van een bepaalde <i>temperatuur</i> .
(Warmte)transmissie	<i>Warmtetransport</i> door een <i>scheidingsconstructie</i> .
Transmissieverlies	<i>Warmteverlies</i> ten gevolge van (<i>warmte</i>) <i>transmissie</i> .
Uitwendige scheidingsconstructie	Plaatvormige constructie die het binnenklimaat van het buitenklimaat scheidt.
U-waarde = warmtedoorgangscoefficiënt	Maat voor het gemak waarmee <i>warmte</i> door een <i>scheidingsconstructie</i> gaat.
Ventilatie(warmte)verlies	<i>Warmteverlies</i> ten gevolge van <i>ventilatie</i> .
Verticale temperatuurgradiënt	<i>Temperatuurverandering</i> per eenheid van afstand in verticale richting binnen een ruimte.
Verwarmingsinstallatie	Installatie voor ruimteverwarming van een gebouw.
Vloerverwarming	Ruimteverwarming waarbij de <i>warmte</i> wordt afgegeven door de vloer.
Voelbare warmte	<i>Warmte</i> die met een <i>thermometer</i> gemeten kan worden.
Warmte	Inwendige energie van een materiaal.
Warmtebalans	Vergelijking waarbij uitgaande en ingaande <i>warmtestromen</i> en <i>warmtestroom</i> door opslag gelijk zijn aan nul.
Warmtebehoefte	Hoeveelheid <i>warmte</i> die nodig is voor het gewenste gebruik van een gebouw in een gebruiksperiode (in het bijzonder ruimteverwarming).
Warmtecapaciteit (van een installatie)	Hoeveelheid <i>warmte</i> die een apparaat kan produceren per tijdseenheid.
Warmtecapaciteit, volumieke	Soortelijke <i>warmte</i> vermenigvuldigd de volumieke massa.
Warmtedoorgangscoefficiënt (U-waarde)	Maat voor het gemak waarmee <i>warmte</i> via een <i>scheidingsconstructie</i> gaat. Symbool: U
	$U = \frac{1}{R_l}$
	R_l = <i>warmteweerstand lucht op lucht</i> .
Warmtegeleiding	<i>Warmtetransport</i> in een stof, waarin de moleculen aan hun plaats zijn gebonden.

Warmtegeleidingscoëfficiënt De *warmtestroomdichtheid* in een materiaal, gedeeld door de *temperatuurgradiënt* waarvan de *warmtestroomdichtheid* het gevolg is.

Symbol: λ

Warmtegeleidingscoëfficiënt λ

$$\lambda = \frac{q \cdot d}{\Delta T}$$

- q = warmtestroomdichtheid
- d = materiaaldikte
- ΔT = temperatuurverschil over de materiaaldikte

In dit voorbeeld:

$$\lambda = \frac{4 \cdot 0,1}{10} = 0,04 \text{ W / m} \cdot \text{K}$$

Warmteisolatiemateriaal

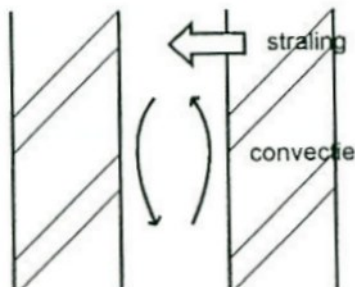
In een bouwkundige *scheidingsconstructie* toegepast materiaal met kleine warmtegeleidingscoëfficiënt om *warmtetransmissie* te verminderen.

Warmteopslag

Opslag van warmte al dan niet met als doel die later te gebruiken.

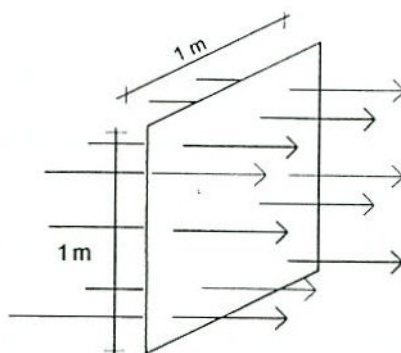
Warmteoverdracht

Warmtetransport van en naar een vlak dat aan een gas of vloeistof grenst.

Warmteoverdracht in spouwconstructies

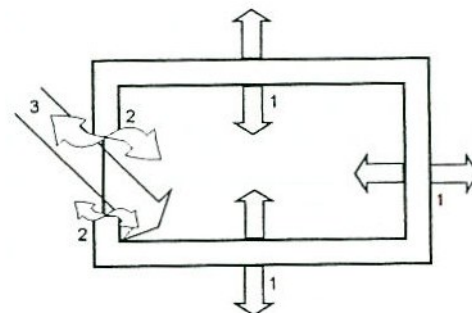
Warmteoverdracht, convectieve	<i>Warmteoverdracht</i> door convectie. Symbool: h_{cv}
Warmteoverdracht, stralings-	Zie stralingswarmteoverdracht. Symbool: h_r
Warmteoverdrachts-coëfficiënt	Getalswaarde die de <i>warmteoverdracht</i> door convectie en/of <i>straling</i> aangeeft. Symbool: h
Warmteoverdrachts-weerstand	Reciproke waarde van de <i>warmteoverdrachtscoëfficiënt</i> . Symbool: R_o
Warmtepenetratiegetal	Maat voor de reactiewaarde waarin de temperatuur van oppervlak reageert op een warmte-impuls. Symbool: b
	$b = \sqrt{(\lambda \cdot \rho \cdot c)}$ λ = warmtegeleidingscoëfficiënt ρ = soortelijke massa c = soortelijke warmte
Warmtestraling	Zie temperatuurstraling.
Warmtestroom	De hoeveelheid <i>warmte</i> die per tijd naar een systeem wordt afgevoerd of uit een systeem wordt afgevoerd. Symbool: φ
Warmtestroom, eendimensionale	<i>Warmtestroom</i> met richting die slechts afhankelijk is van één ordinaat van een denkbeeldig assenstelsel.
Warmtestroomdichtheid	<i>Warmtestroom</i> per eenheid van oppervlak. Symbool: q

Warmtestroomdichtheid [W/m²]
 Aantal Joules dat per seconde een vlak van 1 m² passeert.

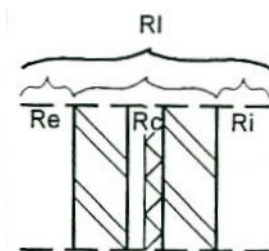
Warmtetransport

Verplaatsing van inwendige energie

Warmtetransport als gevolg van:

1. Transmissie
2. Ventilatie
3. Zoninstraling

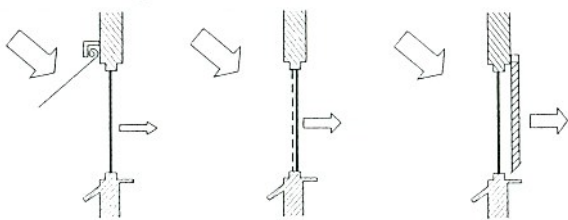
Warmtetransport, stationair*Warmtetransport* dat in de tijd niet aan verandering onderhevig is.**Warmteverlies**Hoeveelheid *warmte* die op ongewenste wijze uit een systeem verdwijnt.**Warmteweerstand (van een Scheidingsconstructie) (=R_c-waarde)**Mate waarin een constructie weerstand biedt tegen *warmtetransport*, uitgedrukt in R_c-waarde.**Warmteweerstand lucht op lucht***Warmteweerstand* van een *scheidingsconstructie* inclusief de warmteoverdrachtsweerstand.Symbool: R_l

$$R_l = R_e + R_c + R_i$$

R_e = warmteoverdrachtsweerstand aan buitenzijdeR_c = warmteweerstand constructieR_i = warmteoverdrachtsweerstand aan binnenzijde**Zonnecollector**Constructie, bedoeld voor het omzetten van zonne-energie in toepasbare *warmte*.**Zonnepaneel**

Constructie, bedoeld voor het omzetten van zonne-energie in elektriciteit.

ZonneschermAan een gebouw aangebrachte constructie met een doek om invallende *zonnestraling* te weren.

Zonsazimut	Hoek die de projectie van de richting naar de zon op een horizontaal vlak maakt met de zuid- (of noord) richting. De hoek in westelijke richting is positief, die in oostelijke richting negatief. Symbol: α_{sol}
Zonshoogte	Hoek tussen de richting van de directe zonnestralen en een horizontaal vlak. Symbol: h
Zontoetredingsfactor (ZTA-factor)	De door <i>zonnestraling</i> van een <i>scheidingsconstructie</i> binnenkomende gedeeld door de op de constructie vallende stralingsenergie.
Zonwering	Elke constructie, bedoeld om invallende <i>zonnestraling</i> te weren. Drie manieren om het binnendringen van zonnestraling te weren: 1. Voorkomen dat de zon het glas treft, door de straling buiten het glas op te vangen met uitvalschermen, buitenjaloezieën of uitkragende geveldelen. 2. Zonnestraling reflecteren of absorberen met behulp van reflecterende of absorberende film op de binnenzijde van de buitenruit. 3. Binnenzonwering in de vorm van jaloezieën, lamellen, gordijnen. Deze laatste toepassing heeft het minst effect.
ZTA-factor (zontoetredingsfactor)	De door <i>zonnestraling</i> van een scheidingsconstructie binnenkomende energie gedeeld door de op de constructie vallende <i>stralingsenergie</i>.
ZTA-waarde	Zie ZTA-factor.
Zwarte straler	Lichaam met een theoretisch maximale <i>emittantie</i>.

3. WARMTE, FORMULES

vermogen :
$$P_{(t)} = \frac{\partial Q_{(t)}}{\partial t}$$

gemiddeld vermogen :
$$\bar{P} = \frac{\Delta Q}{\Delta t}$$

warmtestroom :
$$P = \Phi = \frac{\Delta Q}{\Delta t} = \frac{l}{R} \cdot \Delta T = \frac{l}{R} \cdot A \cdot \Delta T = U \cdot A \cdot \Delta T$$

warmtestroom (uniforme doorsnede) :
$$\bar{P} = \frac{\Delta Q}{\Delta t} = \lambda \cdot A \cdot \frac{\Delta T}{\Delta x}$$

warmtestroom (algemeen) :
$$P_{(x,t)} = \left(\frac{\partial Q}{\partial t} \right)_{(x,t)} = \lambda \cdot A \cdot \left(\frac{\partial T}{\partial x} \right)_{(x,t)}$$

warmtestroomdichtheid :
$$q = \frac{\left(\frac{\Delta Q}{\Delta t} \right)}{A} = U \cdot \Delta T = \frac{l}{R} \cdot \Delta T = \frac{T_2 - T_1}{(d/\lambda)}$$

$$q = \frac{(T_2 - T_1)}{R_{c1}} = \frac{(T_3 - T_2)}{R_{c2}} = \frac{(T_n - T_{n-1})}{R_{c n-1}}$$

$$q = \frac{\sum_i \Delta T_{ci}}{\sum_i R_{ci}} = \frac{(\Delta T)_{tot}}{R_{c tot}}$$

warmtedoorgangscoefficiënt (definitie) :
$$\bar{U} = \frac{l}{R_{\text{lucht op lucht}}} = \frac{1}{R_i + R_{\text{constr}} + R_e}$$

gemiddelde warmtedoorgangscoefficiënt:
$$\bar{U} = \frac{A_1}{A_{tot}} \cdot U_1 + \frac{A_2}{A_{tot}} \cdot U_2 + \frac{A_3}{A_{tot}} \cdot U_3 + \dots$$

totale warmteweerstand, ook wel "warmteweerstand lucht op lucht":

$$R_{tot} = R_i + R_c + R_e$$

specifieke warmteweerstand van een éénlaags constructie :

$$R_c = \frac{d}{\lambda}$$

warmtegeleidingscoëfficiënt in vochtige toestand (experimentele benadering) :

$$\lambda_{\text{vochtig}} = \lambda_{\text{droog}} \cdot \left(1 + \frac{\sqrt{v}}{3} \right)$$

(v = vochtgehalte in volumepercenten)

specifieke warmteweerstand van een constructie (afgeleid) :

$$R_c = R_1 + R_2 + R_3 + \dots = \frac{d_1}{\lambda_1} + \frac{d_2}{\lambda_2} + \frac{d_3}{\lambda_3} + \dots$$

definitie warmteoverdrachtscoëfficiënt binnenzijde : $\alpha_i = \frac{1}{R_i}$ binnenzijde

definitie warmteoverdrachtscoëfficiënt buitenzijde : $\alpha_e = \frac{1}{R_e}$ buitenzijde

warmteoverdrachtscoëfficiënt theoretisch : $\alpha_{\text{totaal}} = \alpha_{\text{geleiding}} + \alpha_{\text{stroming}} + \alpha_{\text{straling}}$

formule van Hütte : (windsnelheid $c < 5 \text{ m.s}^{-1}$) $\alpha_{\text{stroming}} = 5,5 + 4,0 \cdot c$
 (windsnelheid $c > 5 \text{ m.s}^{-1}$) $\alpha_{\text{stroming}} = 7,0 \cdot c^{0,8}$

warmtestroom door cilinder : $\frac{\Delta Q}{\Delta t} = A \cdot \frac{2 \pi l \cdot \Delta T}{\ln\left(\frac{R_{\text{buiten}}}{R_{\text{binnen}}}\right)}$

volumestroom ventilatie : $\Phi_V = \frac{\Delta V}{\Delta t} = n \cdot V = A_{\text{vent}} \cdot v_{\text{uit}}$

soortelijke warmte (definitie) : $c = \frac{1}{m} \cdot \frac{\Delta Q}{\Delta t}$ geeft $\Delta Q = m \cdot c \cdot \Delta T$

volumieke soortelijke warmte : $\rho \cdot c = \frac{1}{V} \cdot \frac{\Delta Q}{\Delta t}$ geeft $\Delta Q = V \cdot \rho c \cdot \Delta T$

warmteaccumulatie : $\frac{\Delta Q}{A} = \rho \cdot c \cdot d \cdot \Delta T$

lineaire uitzetting : $\frac{\Delta l}{l_0} = \alpha \cdot \Delta t$ geeft $l_{(t)} = l_0 \cdot (1 + \alpha \cdot \Delta t)$

rek : $\sigma = \frac{F}{A} = \frac{\Delta l}{l_0} \cdot E = \varepsilon \cdot E$

thermische materiaalspanning : $\frac{F}{A} = \sigma = E \cdot \alpha \cdot \Delta t$

oppervlaktetemperatuurfactor : $f_{io} = \frac{T_{io} - T_e}{T_i - T_e}$

rendement (nuttig effect) : $\eta = \frac{P_{\text{uit}}}{P_{\text{in}}} \cdot 100\%$

intensiteit (algemene definitie) : $I = \frac{P}{A}$

wet van Wien : $\lambda_{\text{top}} \cdot T = k_W = 2,898 \cdot 10^{-3} \text{ [m.K]}$

stralingswet van Stefan-Boltzmann : $I = \frac{P}{A} = \sigma_{\text{voorw.}} \cdot T^4 = \varepsilon \cdot \sigma_{\text{zwart}} \cdot T^4$

$$I = C_{\text{voorw.}} \cdot \left(\frac{T}{100}\right)^4 = \varepsilon \cdot C_{\text{zwart}} \cdot \left(\frac{T}{100}\right)^4$$

warmtetransport door straling tussen twee evenwijdige vlakken :

$$\frac{P}{A} = \varepsilon_{\text{res}} \cdot \sigma_{\text{zwart}} \cdot (T_1^4 - T_2^4) = \sigma_{\text{res}} \cdot (T_1^4 - T_2^4) = C_{\text{res}} \cdot \left[\left(\frac{T_1}{100} \right)^4 - \left(\frac{T_2}{100} \right)^4 \right]$$

afkortingen : $\sigma = \varepsilon \cdot \sigma_{\text{zwart}} \quad C = \varepsilon \cdot C_{\text{zwart}} = \varepsilon \cdot \sigma_{\text{zwart}} \cdot 10^8$

waarin :

$$\frac{1}{\varepsilon_{\text{res}}} = \frac{1}{\varepsilon_1} + \frac{1}{\varepsilon_2} - 1$$

$$\frac{1}{\sigma_{\text{res}}} = \frac{1}{\sigma_1} + \frac{1}{\sigma_2} - \frac{1}{\sigma_{\text{zwart}}}$$

$$\frac{1}{C_{\text{res}}} = \frac{1}{C_1} + \frac{1}{C_2} - \frac{1}{C_{\text{zwart}}}$$

netto warmtetransport bij straling :

$$q_{\text{straling}} = \frac{\left(\frac{\Delta Q}{\Delta t} \right)_{\text{str}}}{A} = \alpha_{\text{str}} \cdot (T_1 - T_2) = C_{\text{str}} \cdot f_{(T_1, T_2)} \cdot (T_1 - T_2) = C_{\text{str}} \cdot (T_1^4 - T_2^4)$$

$$\alpha_{\text{str}} = C_{\text{str}} \cdot f_{(T_1, T_2)}$$

$$f_{(T_1, T_2)} = \frac{T_2^4 - T_1^4}{T_2 - T_1} \cdot 10^8 \text{ K}^3$$

zontoetredingsfactor :

$$ZTA = \frac{I_{\text{totaal doorgelaten straling}}}{I_{\text{totaal opvallende straling}}}$$

equivalent temperatuurverschil bij zonbestraling :

$$\Delta T_{\text{eq}}^* = \Delta T_{\text{eq}} + (T_{\text{am}} - 24,5) + (26 - T_i) + a_T$$

a = buiten ; m = gemiddeld

bijbehorende warmtestroomdichtheid $q_{i(\tau)} = U \cdot \Delta T_{\text{eq}}^*$

afkoelingswet van Newton : $(T_{(t)} - T_{\text{omg}}) = (T_{\text{begin}} - T_{\text{omg}}) \cdot e^{-\frac{A}{m \cdot c \cdot r} \cdot t}$

differentiaalvergelijking van Fourier : $\left(\frac{\partial T}{\partial t} \right)_{(x,t)} = a \cdot \left(\frac{\partial^2 T}{\partial x^2} \right)_{(x,t)}$

met : $a = \frac{\lambda}{\rho c}$

Oplossing Fourier-vergelijking voor half-oneindig medium
randvoorwaarde aan het oppervlak : sinusfunctie

$$T_{(x,t)} = \bar{T} + T_{\text{ampl.opp.}} \cdot e^{-A \cdot x} \cdot \cos \left(\omega \left(t - \frac{x}{v} \right) \right)$$

waarin :

$$A = \sqrt{\frac{\pi}{a T_{\text{per}}}} = \sqrt{\frac{\omega}{2a}}$$

demping :

$$\varepsilon = \frac{\Delta T_{(x)}}{\Delta T_{\text{opp}}} = e^{-A \cdot x} = e^{-x \cdot \sqrt{\frac{\omega}{2a}}}$$

cirkelfrequentie :

$$\omega = 2 \pi f = \frac{2 \pi}{T_{\text{per}}}$$

indringsnelheid :

$$v = \sqrt{\frac{4 \pi a}{T_{\text{per}}}} = \sqrt{2 a \omega}$$

vertragingstijd :

$$t = \frac{x}{v} = \frac{x}{\sqrt{2 a \omega}}$$

opwarmtijd wand (indicatie) :

$$t = 0,5 \cdot \frac{d^2}{a}$$

contactcoëfficiënt :

$$b = \sqrt{\lambda \cdot \rho \cdot c}$$

contacttemperatuur :

$$T_C = \frac{b_A T_A + b_B T_B}{b_A + b_B}$$

4. WARMTE, TABELLEN

Trefwoorden-index:

[arbeid](#),
[comfort](#),
[CLO-waarden](#),
[contactcoëfficiënt](#),
[correctiefactor voor de stralingsconstante](#),
[dichtheid van vaste stoffen](#),
[equivalent temperatuurverschil bij zoninstraling](#),
[graaduren](#),
[kubieke uitzettingscoëfficiënt](#),
[lineaire uitzettingscoëfficiënt](#),
[MET-waarden](#),
[metabolisme](#),
[molaire massa](#),
[soortelijke warmte](#),
[specifieke gasconstante](#),
[stralingsconstanten](#),
[temperatuurvereffeningscoëfficiënt](#),
[warmtedoorgangcoëfficiënt van ramen en deuren](#),
[warmtedoorgangcoëfficiënt van ramen en deuren volgens NEN 5128](#),
[warmtegeleidingscoëfficiënt van gassen](#),
[warmtegeleidingscoëfficiënt van vloeistoffen](#),
[warmtegeleidingscoëfficiënt van vaste stoffen](#),
[warmteoverdrachtscoëfficiënt](#),
[warmteweerstand van kleding](#),
[windsnelheid](#),
[zontoetredingsfactor](#),
[zonwerend glas](#),
[ZTA](#)

lineaire uitzettingscoëfficiënt α van enige bouwmaterialen in K^{-1} , tussen 0 en 100 °C

<i>Materiaal</i>	$10^{-6} K^{-1}$	<i>materiaal</i>	$10^{-6} K^{-1}$
Jenaglas	3,5 – 8,1	hoogovenslakkenbeton	5,8 - 6,6
kwartsglas	0,5	pleisterwerk	4,6 - 9,0
tegels	5,0	lood, zink	29,0
metselwerk uit baksteen	3,6 – 5,8	aluminium	23,8 - 29,2
kalkzandsteen	7,8	koper	16,5 - 18,4
klinkers	2,8 – 4,8	ijzer, staal	10,4 - 12,0
gewapend beton, hoogwaardig	15,0	hout, langsrichting	50,0
gewapend beton, normaal	13,0	hout, dwarsrichting	50,0
beton, zuiver portland cement	14,2	marmer	5,0 - 7,0
lichtbeton	10,8	asfaltbedekking	30,0 - 37,0
stampbeton	10,0	bitumen	20,0
schokbeton	7,7 – 9,4		

kubieke uitzettingscoëfficiënt γ van enige vloeistoffen in K^{-1} , tussen 0 en 100 °C

<i>materiaal</i>	$10^{-6} K^{-1}$	<i>materiaal</i>	$10^{-6} K^{-1}$
kwik	181	water	180

molaire massa en specifieke gasconstante

<i>materiaal</i>	<i>samenstelling</i>	M_{molair}	R_s
		$kg.mol^{-1}$	$J.kg^{-1}.K^{-1}$
lucht	80 % N ₂ + 20 % O ₂	$28,8 \cdot 10^{-3}$	290
stikstof	N ₂ (14+14)	$28 \cdot 10^{-3}$	296
zuurstof	O ₂ (16+16)	$32 \cdot 10^{-3}$	260
waterdamp	H ₂ O (1+1+16)	$18 \cdot 10^{-3}$	462

warmtegeleidingscoëfficiënt λ van diverse gassen en vloeistoffen in $W.m^{-1}.K^{-1}$

<i>stof</i>	λ	<i>stof</i>	λ
	$W.m^{-1}.K^{-1}$		$W.m^{-1}.K^{-1}$
aceton	0,16	aardgas	0,029
alcohol	0,17	koolstofdioxide	0,014
chloroform	0,12	lucht	0,024
kwik	10,4	stikstof	0,024
olie	0,15 - 0,17	waterdamp	0,016
petroleum	0,15	waterstof	0,174
tetra	0,1	xenon	0,0052
water	0,6	zuurstof	0,025

N.B. Bij gassen en vloeistoffen is geen rekening gehouden met eventueel stromingstransport!

dichtheid ρ , warmtegeleidingscoëfficiënt λ en soortelijke warmte c

Bij de warmtegeleidingscoëfficiënt λ wordt onderscheid gemaakt tussen het min of meer zuivere materiaal (vochtgehalte bepaald door het binnenklimaat, zoals bij vloeren en binnenwanden, kolom ') en vochtig materiaal (kolom ").

Voor standaardwaarden van λ en ρ : zie normblad NEN 1068.

[volgende ►](#)

<i>materiaal</i>	ρ <i>kg.m⁻³</i>	λ ' <i>W.m⁻¹.K⁻¹</i>	λ '' <i>W.m⁻¹.K⁻¹</i>	c <i>J.kg⁻¹.K⁻¹</i>	μ -
metalen					
lood		35,3	35,3		∞•
koper	12250	372-390	372-390	130	∞•
ijzer	9000	80,4	80,4	390	∞•
staal	7800	50-52	50-52	530	∞•
zink	7800	110	110	530	∞•
aluminium	7200	204-237	204-237	390	∞•
bismut	2800	9	9	880	∞•
goud		318	318		∞
kwik		9,3	9,3		∞
zilver	13550	429	429	140	∞
natuursteen					
basalt, graniet	3000	3,50	3,50	840	∞•
kalksteen, hardsteen, marmer	2700	2,50	3,00	840	∞•
zandsteen	2600	1,60	1,80	840	∞
baksteen metselwerk					
gevelklinkers, hardgrauw	1900	0,70	1,20	840	13
rood	1600	0,60	0,90	840	9
betonsteen (licht)	1600	0,74		840	8
betonsteen (licht)	1400	0,60		840	7
betonsteen (licht)	1200	0,50		840	6
betonsteen (licht) = drijfsteen	1000	0,45		840	6
betonsteen (licht)	800	0,40		840	5
kalkzandsteen metselwerk					
kalkzandsteen	1900	0,90	1,40	840	12
kalkzandsteen (hol)	1400	0,67		840	7
kalkzandsteen (hol)	1000	0,52		840	6
kalkzandsteen (hol)	1000	0,47		840	6

[◀ vorige](#)[volgende ▶](#)

<i>materiaal</i>	ρ <i>kg.m⁻³</i>	λ ' <i>W.m⁻¹.K⁻¹</i>	λ '' <i>W.m⁻¹.K⁻¹</i>	<i>c</i> <i>J.kg⁻¹.K⁻¹</i>	μ -
beton					
lichtbeton	1900	0,90	1,40	840	14
lichtbeton	1600	0,70	1,20	840	8
lichtbeton	1300	0,50	0,80	840	7
lichtbeton	1000	0,35	0,50	840	6
lichtbeton	700	0,23		840	5
lichtbeton	500	0,17		840	4
lichtbeton	300	0,12		840	4
lichtbeton	200	0,08		840	3
lichtbeton	100	0,06		840	2
bimsbeton	700-1000	0,23-0,35	0,52-0,94	840	5 - 6
bimsbeton	1000-1400	0,35-0,50	0,52-0,94	840	6 - 11
beton met lichte toeslagstof	550-1000	0,18-0,35	0,52-1,30	840	4 - 6
beton met lichte toeslagstof	1000-1800	0,35-0,84	0,52-1,30	840	6 - 12
isolatiebeton	300-700	0,12-0,23		840	4 - 6
cellenbeton	1300	0,52	1,20	840	8
cellenbeton	1000	0,35	0,70	840	6
cellenbeton	700	0,23	0,46	840	5
cellenbeton	400	0,17		840	4
cellenbeton op cementbasis	400 - 750	0,17-0,26		840	4 - 6
cellenbeton op kalkbasis	400 - 750	0,17-0,26		840	4 - 6
hoogovenslakkenbeton	1900	0,70	1,00	840	13
hoogovenslakkenbeton	1600	0,47	0,70	840	10
hoogovenslakkenbeton	1300	0,29	0,47	840	8
hoogovenslakkenbeton	1000	0,23	0,35	840	6
grindbeton verdicht gewapend	2500	2,0	2,0	840	33
grindbeton verdicht ongewapend	2400	1,7		840	29
grindbeton niet_verdicht gewapend	2300	1,4		840	25

[◀ vorige](#)[volgende ▶](#)

<i>materiaal</i>	ρ <i>kg.m⁻³</i>	λ ' <i>W.m⁻¹.K⁻¹</i>	λ '' <i>W.m⁻¹.K⁻¹</i>	<i>c</i> <i>J.kg⁻¹.K⁻¹</i>	μ -
andere anorganische materialen					
asbestcement	1600-1900	0,35-0,70	0,93 - 1,2	840	40 - 60
gipsplaten	800-1400	0,23-0,46	(-) - 0,64	840	6
gipsplaten	600	0,29		840	5
gipskartonplaten	880 – 900	0,17-0,20		840	13
gips (m. in holle ruimten vulstoffen)	900	0,40		840	
glas	2500	0,80	0,80	840	∞
schuimglas	125 – 150	0,05-0,06		840	∞
minerale wol	35 – 200	0,04 *		840	1 - 2
richtwaarden voor niet genoemde anorganische materialen, afhankelijk van dichtheid :	1900	0,9	1,4	840	14
	1600	0,7	1,2	840	8
	1300	0,5	0,8	840	7
	1000	0,35	0,5	840	6
	700	0,23		840	5
	500	0,17		840	4
	300	0,12		840	4
	100-200	0,06-0,08		840	2-3
toeslag_ en stortmaterialen					
minerale toeslag van beton	50 – 800	0,04 - 0,23		840	
minerale wol met cement gebonden	300 – 400	0,12 - 0,14		840	
perliet	250	0,06		840	
split	1850	0,78		840	
bims	700	0,18		840	
zandsteen	2300	1,8		840	10
muschelkalk	2700	2,4		840	
tegels					
hardgebakken tegels	2000	1,2	1,2	840	28
pleisterlagen					
cementpleister	1900	0,93	1,50	840	17
kalkpleister	1600	0,70	0,81	840	11
gipspleister	1300	0,52	0,81	840	6
cementmortel	2200	1,32		840	
cementmortel	2000	1,32		840	

[◀ vorige](#)[volgende ▶](#)

<i>materiaal</i>	ρ <i>kg.m⁻³</i>	λ ' <i>W.m⁻¹.K⁻¹</i>	λ '' <i>W.m⁻¹.K⁻¹</i>	<i>c</i> <i>J.kg⁻¹.K⁻¹</i>	μ <i>-</i>
organische materialen					
al dan niet gebonden (m.u.v. houtprodukten en kunststoffen)					
geëxpandeerde kurk	104 – 120	0,040		1760	5 - 30
geexpand. geïmpregneerde kurk	104 – 120	0,040		1760	10 - 45
linoleum	1200	0,17		1470	1,8 .10 ³
rubber	1200-1500	0,17 - 0,29		1470	9 .10 ³
geëxpandeerd eboniet	100	0,035		1470	(5-9) .10 ³
rietvezelplaat	250 – 350	0,08 - 0,09		2100	3
strovezelplaat	200 – 400	0,08 - 0,12		2100	3
vlasschevenplaat	300 – 700	0,09 - 0,17		1880	8 - 46
vlasschevenplaat	350 – 500	0,09 - 0,12		1470	4 - 8
richtwaarden voor andere niet genoemde organische materialen al dan niet met bindmiddel ; m.u.v. hout en kunststoffen	1600	0,5		1840	
	1300	0,4		1840	
	1000	0,3		1840	
	700	0,17		1880	
	500	0,12		1880	
	300	0,08		1880	
	200	0,07		2100	
	100	0,06		2100	
houtprodukten					
hout (divers)	800	0,14 - 0,23		1880	
hardhout (\perp vezels)	550	0,17	0,23	1880	100 -200
naaldhout (\perp vezels)	700	0,14	0,17	1880	100 - 200
triplex, multiplex	1000	0,17	0,23	1680	10 - 20
hardboard	250 – 300	0,29		2100	
zachtboard	450	0,08		1880	
spaanplaat	600-1000	0,10 - 0,15			3 - 10
spaanplaat	350 – 700	0,29		1880	3 - 10
houtspaanacementplaat	350 – 700	0,09 - 0,21		1470	4 - 10
houtwolcementplaat	400 – 500	0,09 - 0,21		1470	4 - 10
houtwolmagnesiumplaat		0,10 - 0,12		1470	4 - 10

[◀ vorige](#)[volgende ▶](#)

<i>materiaal</i>	ρ <i>kg.m⁻³</i>	λ ' <i>W.m⁻¹.K⁻¹</i>	λ '' <i>W.m⁻¹.K⁻¹</i>	<i>c</i> <i>J.kg⁻¹.K⁻¹</i>	μ <i>-</i>
harde kunststoffen					
polyesterplaat (glasvezel versterkt)	1200	0,17		1470	$> 9 \cdot 10^3$
polyetheen	920 – 950	0,17		1470	$> 9 \cdot 10^3$
polymethylacrylaat	1200	0,17		1470	$> 9 \cdot 10^3$
polypropreen	900	0,17		1470	$> 9 \cdot 10^3$
polyvinylchloride	1400	0,17		1470	$> 9 \cdot 10^3$
kunststofschuimen					
polystyreenschuim (geëxpandeerd)	10	0,035		1470	15 - 50
(bijv. styropor)	20	0,035		1470	35 - 100
	40	0,035		1470	80 - 210
	60	0,035		1470	130 - 370
polystyreenschuim (geëxtrudeerd)	30 – 40	0,030		1470	250
(bijv. roofmate)					
ureumharsschuim	8 – 20	0,035		1470	20 - 100
polyurethaanschuim	30 – 150	0,023-0,035		1470	60 - 80
(freon geblazen)					
fenolharsschuim	25 – 200	0,035		1470	90 - 250
polyvinylchlorideschuim (hard)	25 – 50	0,035		1470	90 - 250
achteraf geschuimde spouw	20 – 100	0,054		1470	
bitumen					
asfalt (10 mm)	2100	0,66		840	3000
bitumenlaag(0,3 mm), koud aangebracht	1050	0,17		1840	500
bitumenlaag, heet aangebracht	1050	0,17		1840	5000
diversen					
sneeuw vers	80 – 190	0,1 - 0,2			
sneeuw oud	200- 800	0,5 - 1,8		2300	
ijs	900	2,2		2300	
water (10 °C)	1000	0,58		4200	
zeewater	1020			3440	
lucht (0 - 25 °C)	1,2	0,023		1000	1 (def.)

[◀ vorige](#)

<i>materiaal</i>	ρ <i>kg.m⁻³</i>	λ ' <i>W.m⁻¹.K⁻¹</i>	λ '' <i>W.m⁻¹.K⁻¹</i>	<i>c</i> <i>J.kg⁻¹.K⁻¹</i>	μ -
aarde					
bosgrond, humusaarde	1450	0,78		1840	
grof grint	2040	0,52		840	
kwartszand	1600	1,07		840	
leem met weinig zand	1450	1,28		840	
zandige klei	1780	0,92		840	
zand (droog)	1600	0,26 - 0,33		840	
zeezand	1600	0,30 - 2,40		840	
grond (natuurvochtig)	1700	2,0		840	
estrich	2000	1,43			
plexiglas		0,18			
katoen geweven	330	0,07		1300	
linnen geweven	590	0,07			
wol geweven	380	0,05		1880	
zijde geweven	300	0,05			

warmteovergangscoefficiënt α in $W.m^{-2}.K^{-1}$

<i>constructievlak</i>	<i>Omstandigheden</i>	<i>in- dex</i>	α <i>W.m⁻².K⁻¹</i>	R <i>K.m².W⁻¹</i>
verticale wand, binnenzijde	binnen tocht < 0,2 m.s ⁻¹	i	7,7	0,129
verticale wand, buitenzijde	buiten wind 4 m.s ⁻¹	e	23	0,043
plafond, dak (onderzijde)	stilstaande lucht	i	5	0,20
boven kouder dan beneden	natuurlijke luchtbeweging		8,3	0,12
bovenzijde vloer	voelbare tocht	i	10	0,10
boven kouder dan beneden			6	0,17
boven warmer dan beneden				
binnenkant raam	stilstaande lucht	i	2,3	0,43
	natuurlijke luchtbeweging		6	0,17
	voelbare luchtbeweging		11	0,09
binnenkant plat dak	koud dak	i	12,5	0,08
aardoppervlak	windstil	e	14,5	0,069
boven kouder dan beneden				
buitenumhulling gebouw	bij windsnelheid 2 m.s ⁻¹	e	23	0,043
	5 m.s ⁻¹		29	0,034
	10 m.s ⁻¹		59	0,017
	25 m.s ⁻¹		125	0,008
verticale spouw	luchtlaag 2 cm	s	6	0,17
	6 cm		5,5	0,18
	meer dan 10 cm		6	0,17
horizontale spouw	luchtlaag 2 cm	s	6,6	0,15
boven kouder dan beneden	6 cm		6,25	0,16
	meer dan 10 cm		6,6	0,16
horizontale spouw	luchtlaag 2 cm	s	5,3	0,19
boven warmer dan beneden	6 cm		4,5	0,22
	meer dan 10 cm		4,2	0,24
spouw	sterk geventileerd	s	∞	0
verticale spouw	zwak geventileerd	s	6	0,17
	luchtlaag > 15 cm			
horizontale spouw	zwak geventileerd	s	6,7	0,15
boven kouder dan beneden	luchtlaag > 15 cm		5	0,20
boven warmer dan beneden				

warmtedoorgangscoefficiënt U van ramen en deuren in $W.m^{-2}.K^{-1}$

U in $W.m^{-2}.K^{-1}$		profiel		
		hout kunststof	metaal geïsoleerd	metaal ongeïsoleerd
enkel buitenraam	enkel glas	5,7	5,7	5,7
enkel buitenraam	dubbel glas , 6 mm spouw	3,3	3,5	3,7
enkel buitenraam	dubbel glas , spouw > 12 mm	3	3,3	3,5
dubbel buitenraam	enkel glas in elk	3	3,3	3,5
raam, enkel glas		5,7		
raam, dubbel glas, 8 mm spouw		3,5		
buitendeur, massief hout, zonder raam		3,5		
binnendeur, massief hout		2,8		

warmtedoorgangscoefficiënt U van ramen en deuren in $W.m^{-2}.K^{-1}$ volgens NEN 5128

Beglazing	Kozijn, met U_{kozijn} [$W/(m^2.K)$]														
	1,0	1,4	1,8	2,0	2,4	2,6	2,8	3,0	3,2	3,4	3,5	3,6	3,8	7,0	
raammateriaalgroep (DIN 4108)	1.0			2.1			2.2			2.3		3.0			
enkel glas, U_{glas} [$W/(m^2.K)$]:															
5,8	4,8	4,9	5,0	5,0	5,1	5,2	5,2	5,2	5,3	5,3		5,4	5,4	6,2	
meenvoudig glas, U_{glas} [$W/(m^2.K)$]:															
3,3	2,9	3,0	3,1	3,1	3,2	3,3	3,4	3,4	3,4	3,5		3,5	3,6	4,6	
3,2	2,9	2,9	3,0	3,1	3,1	3,2	3,3	3,3	3,4	3,4		3,5	3,5	4,5	
3,0	2,7	2,8	2,9	2,9	3,0	3,1	3,1	3,2	3,2	3,3		3,3	3,4	4,4	
dubbel glas															
2,8	2,5	2,6	2,7	2,7	2,8	2,9	3,0	3,0	3,1	3,1		3,2	3,3	4,2	
2,6	2,4	2,5	2,5	2,6	2,7	2,8	2,8	2,9	2,9	3,0		3,1	3,1	4,1	
2,4	2,3	2,4	2,4	2,5	2,6	2,7	2,7	2,8	2,8	2,9		3,0	3,0	4,0	
2,2	2,1	2,2	2,3	2,3	2,4	2,5	2,6	2,6	2,7	2,8		2,8	2,9	3,8	
HR-glas															
2,0	2,0	2,0	2,1	2,2	2,3	2,4	2,4	2,5	2,6	2,6		2,7	2,7	3,7	
1,8	1,8	1,9	2,0	2,0	2,1	2,2	2,3	2,4	2,4	2,5		2,5	2,6	3,6	
HR+ glas															
1,6	1,6	1,7	1,8	1,9	2,0	2,1	2,2	2,2	2,3	2,3		2,4	2,5	3,4	
1,4	1,5	1,6	1,7	1,7	1,9	2,0	2,0	2,1	2,1	2,2		2,3	2,3	3,3	
HR++ glas															
1,2	1,3	1,4	1,5	1,6	1,7	1,8	1,9	1,9	2,0	2,1		2,1	2,2	3,1	
1,0	1,2	1,3	1,4	1,5	1,6	1,7	1,7	1,8	1,9	1,9		2,0	2,0	3,0	
0,9	1,1	1,2	1,3	1,4	1,5	1,6	1,7	1,7	1,8	1,9		1,9	2,0	2,9	
0,7	0,9	1,1	1,2	1,2	1,4	1,5	1,5	1,6	1,7	1,7		1,8	1,8	2,8	
0,5	0,8	0,9	1,0	1,1	1,2	1,3	1,4	1,5	1,5	1,6		1,6	1,7	2,7	
forfaitaire waarde					hout								metaal, therm. onderbroken	metaal	

U_{glas} is de U-waarde van het glas in [$W/(m^2.K)$]

U_{kozijn} is de U-waarde van het kozijn in [$W/(m^2.K)$]

Interpoleer rechtlijnig voor de tussenliggende waarden

Indien in afwijking van het voorgaande een andere waarde wordt overlegd, moet deze naar boven zijn afgerond op een veelvoud van 0,1 [$W/(m^2.K)$]

eigenschappen neutraal zonwerend isolatieglas

Merknaam	LTA	ZTA	LRe	LRi	Ra	spouw vulling	U [W/m2K]	opbouw [mm]
Cool-lite SKN 165	0,60	0,30	0,15	0,12		argon	1,2	6-12-6
Stopray Safir 61/32	0,61	0,32	0,15			argon	1,2	6-12-6
Luxguard superneutraal	0,63	0,32	0,14		94	lucht	1,4	6-16-6
Iglas Rinosol HP66/33	0,66	0,33	0,15	0,16	92	argon	1,1	6-16-6
Euroglas Combi Neutral 62/33	0,62	0,33	0,14	0,13	93	argon	1,0	6-16-6
Combi Neutral 62/33	0,62	0,33	0,14	0,13		argon	1,2	6-12-6
Ipasol Natura 66/34	0,66	0,34	0,11	0,12	95	argon	1,1	6-16-6
Stopray Elite	0,67	0,37	0,14	0,15	97	argon	1,2	6-12-6
Cool-lite SKN 172	0,66	0,38	0,09		96	argon	1,3	6-12-6
Viracon VE1-2M	0,70	0,38	0,10	0,11		lucht	1,6	6-12-6
Ariplak DAG 66	0,66	0,38	0,09	0,11		lucht	1,6	6-12-6
Stopray Cristal 61/40	0,61	0,40	0,18	0,13		argon	1,3	6-12-6
Combi Neutral 70/40	0,70	0,40	0,12	0,13	94	argon	1,3	6-12-6
	lichttoetredingsfactor	zontoetredingsfactor	lichtreflectie naar buiten	lichtreflectie naar binnen	kleurweergave-index	lucht / gas		glas - spouw - glas

In deze tabel is een beknopt overzicht gegeven van isolatieglas met neutrale zonreflecterende coatings. Alleen glassoorten met een LTA (lichttoetredingsfactor) van tenminste 0,6 en een ZTA (zontoetredingsfactor) van ten hoogste 0,4 zijn opgenomen.

verklaring van glasgrootheden

LTA	lichttoetredingsfactor
ZTA	zontoetredingsfactor
LRe	lichtreflectie naar buiten
LRi	lichtreflectie naar binnen
Ra	kleurweergave-index volgens DIN 6169 (referentiewaarde voor een opening zonder glas: Ra=100)

algemene richtwaarden zontoetredingsfactor ZTA

materiaal	Zta
enkel glas	0,75 - 0,85
dubbel glas (0,75 ² à 0,85 ²)	0,65 - 0,75
extra isolerend dubbel glas	0,5 - 0,7
warmtereflecterend glas	0,6
zonwerend dubbel glas	0,1 - 0,7
ruit met speciale buitenzonwering	0,15

stralingsconstanten ε , σ en C

oppervlak	ε	σ	C
		$10^{-8} W.m^{-2}.K^4$	$W.m^{-2}.K^4$
absoluut zwart oppervlak	1	5,67	5,67
aluminium, ruw	0,07 - 0,09	0,41 - 0,49	0,41 - 0,49
aluminium, gepolijst	0,05	0,30	0,30
lood met oxidelaag	0,28	1,6	1,6
staal met wals- of giethuid	0,76 - 0,81	4,3 - 4,6	4,3 - 4,6
bewerkt staal (o.m. gedraaid)	0,25 - 0,46	1,4 - 2,6	1,4 - 2,6
rood geoxideerd staal	0,69	3,9	3,9
staal met ruwe oxidelaag	0,81	4,62	4,62
mat vertind oppervlak	0,69	3,9	3,9
glanzend vertind oppervlak	0,09	0,50	0,50
verzinkt oppervlak	0,23 - 0,28	1,3 - 1,6	1,3 - 1,6
gepolijst koper	0,09	0,53	0,53
zwart geoxideerd koper	0,79	4,5	4,5
aluminiumverf	0,35 - 0,42	2,0 - 2,4	2,0 - 2,4
normale verf en lak	0,88 - 0,92	5,0 - 5,2	5,0 - 5,2
ruwe asbest	0,99	5,6	5,6
gips	0,92	5,2	5,2
glas (glad)	0,97	5,5	5,5
rubber (zacht)	0,88	5,0	5,0
rubber (hard, zwart)	0,93	5,3	5,3
papier	0,97	5,5	5,5
water (invalshoek licht 90°)	0,98	5,54	5,54
water (diffuus licht)	0,92	5,24	5,24
baksteen (ruw, rood)	0,93 - 0,97	5,3 - 5,5	5,3 - 5,5
wit geglazuurde tegels	0,88	5,0	5,0
asfalt, bitumen	0,92	5,2	5,2
geschaafd eikehout	0,90	5,1	5,1
glad ijs (condens !)	0,92	5,2	5,2

correctiefactor $f_{(T)}$ voor de stralingsconstante $a = f_{(T)} \cdot C$

$f_{(T)}$	T_2 in °C →							
	T_1 in °C ↓	- 10	0	10	20	50	100	200
-20	0,688							
-10	0,729							
0	0,772	0,815						
10	0,816	0,861	0,908					
20	0,863	0,909	0,957	1,008				
30	0,913	0,960	1,009	1,060	1,230			
40	0,964	1,012	1,063	1,116	1,288			
50	1,018	1,068	1,119	1,173	1,350			
100	1,327	1,38	1,44	1,50	1,70	2,08		
200	2,16	2,23	2,30	2,37	2,61	3,07	4,24	
300	3,33	3,41	3,50	3,59	3,88	4,43	5,78	
400	4,89	4,99	5,10	5,21	5,55	6,20	7,76	
500	6,91	7,04	7,16	7,29	7,70	8,45	10,24	
600	9,45	9,59	9,74	9,89	10,37	11,24	13,28	
700	12,56	12,73	12,90	13,08	13,63	14,62	16,93	
800	16,31	16,51	16,71	16,91	17,54	18,67	21,27	
900	20,76	20,98	21,21	21,44	22,16	23,43	26,34	
1000	25,97	26,22	26,47	26,73	27,54	28,98	32,22	

temperatuurvereffeningscoëfficiënt a

materiaal	a	materiaal	a
	$m^2 \cdot s^{-1}$		$m^2 \cdot s^{-1}$
hardhout	$1,13 \cdot 10^{-7}$	baksteen (rood)	$4,55 \cdot 10^{-7}$
naaldhout	$1,35 \cdot 10^{-7}$	kunststofschuim	$4,76 \cdot 10^{-7}$
houtwolcement	$2,04 \cdot 10^{-7}$	aarde	$5,33 \cdot 10^{-7}$
gasbeton	$3,91 \cdot 10^{-7}$	zand (10% vochtig)	$5,81 \cdot 10^{-7}$
asbestcement eternit	$4,39 \cdot 10^{-7}$	beton (verdicht gewapend)	$7,38 \cdot 10^{-7}$

contactcoëfficiënt $b = \sqrt{\lambda \cdot \rho \cdot c}$

materiaal	b	minimale T_{vloer}
	$J \cdot m^{-2} \cdot K^{-1} \cdot s^{-\frac{1}{2}}$	°C
koper	30000	
staal	15000	
beton	1700 - 2000	+ 22
hout **	700	+ 18
linoleum	600	+ 15
kurk (** droog)	140	- 12
wollen tapijt (** droog)	100	- 25
huid	1120	

** Er treden aanzienlijke afwijkingen op wanneer er wèl enig vocht in het materiaal aanwezig is. Meestal is dit het geval.

equivalent temperatuurverschil ΔT_{eq}
in °C voor zonbestraalde platte daken en wanden

De tabel geldt onder de volgende omstandigheden :

- maximale temperatuur van de buitenlucht : 32 °C
- minimale temperatuur van de buitenlucht 's nachts : 18 °C
- dagelijkse temperatuurschommeling maximaal : 14 °C
- geografische breedte : 50° NB
- maximale luchttemperatuur binnen : $t_i = 26$ °C
- gemiddelde luchttemperatuur buiten : $t_{am} = 24,5$ °C
- maand : juli
- absorptiecoëfficiënt : $A = 0,7 - 0,9$
- warmteoverdrachtscoëfficiënt buiten : $\alpha_e = 17,5 \text{ W.m}^{-2}.\text{K}^{-1}$
- warmteoverdrachtscoëfficiënt binnen : $\alpha_i = 5,8 - 8 \text{ W.m}^{-2}.\text{K}^{-1}$

	m/A kg.m ⁻²	tijd in klokuren														
		6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
NO	100	-7,3	-5,4	-1,5	1,7	3,4	4,6	5,2	5,6	5,9	6,0	5,9	5,7	5,5	5,1	4,7
	300	-3,7	-3,1	-2,5	-1,7	-0,9	0	0,9	1,9	2,8	3,6	4,1	4,4	4,3	4,0	3,6
	500	-0,5	-0,9	-1,1	-1,2	-1,2	-1,1	-1,0	-0,7	-0,5	-0,1	0,3	0,7	1,3	1,9	2,5
O	100	-7,2	-6,0	-0,9	6,0	9,6	11,8	12,4	11,7	10,6	9,5	8,8	8,0	7,3	6,7	6,2
	300	-2,0	-1,7	-0,9	0,8	2,9	6,0	7,2	7,6	7,7	7,5	7,2	6,8	6,5	6,2	6,0
	500	1,3	0,7	0,3	0,2	0,4	0,8	1,5	2,2	2,9	3,5	4,0	4,5	4,8	5,0	5,1
ZO	100	-7,8	-7,9	-6,0	1,1	5,8	9,8	13,3	14,8	15,1	14,6	13,3	11,7	10,0	8,8	7,6
	300	-2,7	-2,3	-1,7	-0,7	0,9	1,8	7,7	9,4	10,0	10,0	9,7	8,9	8,0	7,5	7,2
	500	1,4	0,7	0,3	0,1	0,1	0,4	0,8	1,5	2,2	3,2	4,4	5,2	5,7	5,9	6,0
Z	100	-7,3	-8,3	-8,5	-8,1	-5,4	1,8	6,7	11,4	14,8	16,7	16,8	16,0	14,4	12,5	10,7
	300	-2,6	-3,5	-4,0	-4,0	-3,4	-2,0	0	3,0	7,8	10,2	11,1	11,1	10,5	9,2	8,0
	500	1,4	0,9	0,4	-0,3	-1,0	-1,3	-1,2	-0,8	-0,2	0,7	1,8	3,3	4,5	5,4	5,9
ZW	100	-7,0	-8,0	-8,4	-8,2	-7,3	-5,1	-1,5	3,5	8,6	16,4	19,7	20,9	20,8	20,0	18,0
	300	-0,9	-2,1	-2,9	-3,3	-3,2	-2,8	-2,0	-0,5	2,7	7,9	11,5	13,5	14,2	13,9	12,6
	500	2,7	1,9	1,3	0,7	0,3	0	-0,2	-0,2	0,1	0,5	1,1	2,0	3,3	4,9	6,8
W	100	-6,1	-7,5	-7,9	-7,8	-7,1	-5,5	-2,6	0,9	4,0	8,2	11,5	14,8	17,4	19,8	21,7
	300	-0,3	-2,1	-2,8	-3,1	-3,1	-2,8	-2,2	-1,2	0,4	3,0	7,1	9,6	11,7	13,2	14,4
	500	2,9	2,0	1,4	0,7	0,2	-0,2	-0,5	-0,5	-0,4	0	0,4	1,2	2,3	3,6	5,4
NW	100	-6,8	-7,6	-7,9	-7,7	-6,8	-5,0	-2,9	-0,5	1,7	4,4	7,1	10,7	14,0	14,8	13,6
	300	-2,0	-3,0	-3,7	-4,1	-4,3	-4,0	-3,2	-2,0	-0,7	0,9	2,9	6,0	8,3	9,4	9,7
	500	0,7	0,2	-0,3	-0,8	-1,2	-1,5	-1,8	-1,9	-1,8	-1,5	-1,0	-0,3	0,3	1,1	1,9
N	100	-7,6	-7,8	-7,6	-7,0	-5,9	-4,2	-2,4	0,4	2,5	3,9	4,7	5,1	5,3	5,3	5,0
	300	-4,0	-4,5	-4,7	-4,7	-4,6	-4,3	-3,5	-2,2	-0,4	1,0	1,9	2,6	3,0	3,2	3,3
	500	-1,7	-2,2	-2,7	-3,0	-3,1	-3,2	-3,1	-3,0	-2,8	-2,6	-2,2	-1,8	-1,3	-0,8	-0,3
Plat Warm Dak	50	-8,8	-3,0	4,4	13,7	23,7	32,0	40,8	42,8	42,7	41,2	37,2	33,3	28,0	21,2	14,2
	100	-1,4	-3,0	-3,3	-2,2	2,0	9,2	16,0	23,0	30,0	33,0	33,6	32,7	30,2	26,7	23,0
	200	-1,9	-2,0	-1,6	-0,4	1,8	5,2	11,0	15,8	20,0	23,2	24,7	25,1	24,3	22,3	19,2
	300	3,6	1,9	1,4	1,6	2,5	4,5	7,2	10,8	13,7	16,3	18,0	19,0	19,2	18,9	17,6
	500	8,7	7,7	6,9	6,2	5,7	5,5	5,7	6,5	7,8	9,3	10,6	11,7	12,7	13,3	13,6

graaduren

per stookseizoen (15 september - 15 mei), gebaseerd op het gemiddelde van 1961 - 1970

tijd	gewenste temperatuur van de binnenlucht							
	14	15	16	17	18	19	20	21
00 – 08	18871	20774	22699	24634	26576	28521	30466	32412
08 – 16	17447	19565	21763	24024	26330	28673	31042	33432
16 – 24	12305	13680	15083	16506	17943	19389	20841	22297

metabolisme en arbeid

in normale toestand is de warmteafgifte van het menselijk lichaam 58 W.m^{-2} ($M = 1 \text{ MET.}$)

zie ook internet : www.mq.edu.au/~rdedear/pmv

Activiteit	M in W.m^{-2}	M in MET
Rust	< 70	< 1,2
liggend, slapen	46	0,8
zittend	58	1,0
stilstaand, lichte activiteit zittend	70	1,2
Licht	70 - 140	1,2 - 2,4
kleine onderdelen monteren, schuren of inspecteren, bureauwerk, typen, tekenwerk, handmixer staan	80	1,4
lichte activiteit, normaal stand werk (winkel, laboratorium, thuis)	93 - 116	1,6 - 2,0
wandelen 3 km.h^{-1}	116	2,0
Gemiddeld	140 - 280	2,4 - 4,8
inpakken, metselen, hijskraan bedienen, werkzaamheden aan de werkbank, vijlen, kleine metaalonderdelen	150	2,6
bewerken, naaimachine bedienen, lompen sorteren, wandelen 5 km.h^{-1}	165	2,8
lopen, normaal timmeren of metselen	175	3,0
wandelen 7 km.h^{-1}	230	4,0
staan zagen	230	4,0
Zwaar	280 - 350	4,8 - 6,0
schoonmaken, cement aanmaken, stukadoeren, schilderen, grote onderdelen inpakken, straatmaken, licht tilwerk		
Zeer zwaar	350 - 420	6,0 - 7,2
zware tilwerkzaamheden, planten van bomen, schepwerk, regelmatig dozen van 7 kg tillen		
Extreem zwaar	> 420	> 7,2
trapklimmen, hoogfrequent 20 kg tillen		
hardlopen 10 km.h^{-1}	460	8,0

warmteweerstand van kleding en kledingpakketten : CLO-waarden

<i>type kleding</i>	$m^2.K.W^{-1}$	<i>CLO</i>
Kledingpakket :		
Ongekleed	0	0
Bikini	0,008	0,05
Korte broek	0,015	0,10
Normale tropische kleding	0,045	0,29
Lichte zomerkleding	0,080	0,52
Licht werkpak	0,110	0,71
Licht tropisch pak	0,125	0,8
Normaal zakencostuum	0,155	1,0
Winterpak voor binnen	0,16	1,03
Winterpak voor buiten : dik noord-Europees pak met vest en lang ondergoed	0,23	1,48
poolkleding	0,5 - 0,6	3,0 - 4,0
Afzonderlijk :		
Panty	0,002	0,01
Dunne sokken	0,005	0,03
Dikke sokken	0,006	0,04
Ondergoed, bh en slip	0,008	0,05
Ondergoed, onderrok	0,020	0,13
Ondergoed, onderjurk	0,029	0,19
Ondergoed, slip	0,008	0,05
Ondergoed, onderhemd	0,009	0,06
T-shirt, hemd	0,014	0,08 - 0,09
Overhemd, licht met korte mouwen	0,031	0,20
Overhemd, licht met lange mouwen	0,043	0,28
Overhemd, dik, korte mouwen	0,039	0,25
Rok, dik	0,034	0,22
Japon / jurk dun	0,026	0,17
Japon / jurk dik	0,098	0,63
Trui, dun met korte mouwen	0,026	0,17
Trui, dik met lange mouwen	0,057	0,37
jas, dik	0,076	0,40
lange broek, dun	0,040	0,26
lange broek, gemiddeld	0,050	0,32
lange broek, dik	0,068	0,44
schoenen, licht	0,006	0,04

comfort : de schaal van Fangerbetekenis van de *PMV*

+5	ontoelaatbaar heet	0	neutraal
+4	zeer heet	-1	koel
+3	heet	-2	vrij koel
+2	warm	-3	koud
+1	vrij warm	-4	zeer koud
0	neutraal	-5	ontoelaatbaar koud

schaal van windsnelheden

Windsterkte volgens Beaufort	gemiddelde windsnelheid op 10 m hoogte boven zeeniveau Beaufort KNMI				omschrijving zeeoppervlak (petersenschaal)	omschrijving van het KNMI
	m.s ⁻¹	omschrijving	m.s ⁻¹	omschrijving		
0	0,0 - 0,2	stil	0	windstil	spiegelgladde zee	rook stijgt (vrijwel) recht omhoog
1	0,3 - 1,5	flauw en stil	0 - 3	zwakke wind	golfjes _ geschubde zee	rookpluimen geven windrichting aan
2	1,6 - 3,3	flauwe koelte			kleine, korte golven - glasachtig	bladeren en windvanen bewegen
3	3,4 - 5,4	lichte koelte	3 - 8	matige wind	kleine golven - brekende toppen geven glasachtig schuim	bladeren en twijgen bewegen voortdurend
4	5,5 - 7,9	matige koelte			langere golven - witte schuimkoppen	kleine takken beginnen te bewegen - stof en papier dwarrelt op
5	8,0 - 10,7	frisse bries	8 - 11	vrij krachtige wind	matige golven met witte schuimkoppen - soms opwaaiend schuim	bebladerde takken zwaaien - gekuifde golven
6	10,8 - 13,8	stijve bries	11 - 14	harde wind	grotere golven - brekende koppen geven witte schuimplekken	grote takken bewegen - wind fluit en zoemt
7	13,9 - 17,1	harde wind	14 - 17	harde wind	hogere golven - wit schuim vormt windstrepen	bomen bewegen - wind is hinderlijk
8	17,2 - 20,7	stormachtige wind	17 - 20	stormachtige wind	hoge golven met lange kam - afwaaiende toppen geven schuimstrepen	twijgen breken af - voortgaan wordt bemoeilijkt
9	20,8 - 24,4	storm	20 - 24	storm	zware schuimstrepen - beginnende rollers - verwaaid schuim geeft slecht zicht	lichte schade - dakpannen waaien weg
10	24,5 - 28,4	zware storm	24 - 28	zware storm	zeer hoge golven met lange overstortende golfkammen - begin witte zee - zware overslaande rollers	ontwortelde bomen - aanzienlijke schade
11	28,5 - 32,6	zeer zware storm	28 - 32	zeer zware storm	golfkammen verwaaien overal - zee geheel bedekt met schuimstrepen - zeer slecht zicht	uitgebreide schade aan bossen en gebouwen
12	32,7 - 36,9	orkaan	32 - 37	orkaan	lucht geheel gevuld met schuim en water - geheel witte zee - géén zicht	ernstige verwoesting
13	37,0 - 41,4	orkaan	37 - 41	orkaan		
14	41,5 - 46,1	orkaan	41 - 46	orkaan		
15	46,2 - 50,9	orkaan	46 - 51	orkaan		
16-17	> 51,0	orkaan	> 51	orkaan		totale verwoesting